

Arcképek a magyar egészségügyi informatika történetéből

November elején tette közzé fenti című elektronikus tanulmányát a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság Informatikatörténeti Fóruma. Szerzők: HAVASS MIKLÓS, SIMON PÁL és TALYIGÁS JUDIT.

A tanulmány arcképcsarnok formájában tekinti át a magyar egészségügyi informatika történetét és kiemelkedő szereplőit, a kezdetektől napjainkig. A szerzők célja az, hogy mint kortársak összefoglalják és megörökítsék egy új szakma kialakulásának és első évtizedeinek történetét. A honlapjukon elérhető online Arcképcsarnokhoz is alapul szolgál a tanulmány.

Elérhetősége: [Tanulmány Arcképcsarnok \(Tárlat\)](#)

(forrás: itf.njszt.hu)

Könyvtárak az egészségműveltségért

♥ ilovelibraries
Supporting one of our nation's most important resources

Az USA-ban október az egészség hónapja. A *National Network of Libraries of Medicine (NNLM)* és az *American Library Association (ALA)* Libraries Transform egy ingyenes eszköztár létrehozásával összesítette, hogy a könyvtárak hogyan támogatják közösségeik egészségügyi műveltségét.

Amerikában mintegy 90 millió felnőtt alacsony egészségügyi műveltséggel rendelkezik. Ezért a könyvtáraknak kulcsszerepe van abban, hogy a minőségi egészségügyi információk mindenki számára elérhetők legyenek. Természetesen a könyvtár munkatársai nem válaszolhatnak az egészségi állapotokkal vagy a kezelési lehetőségekkel kapcsolatos konkrét kérdésekre, de segíthetnek a hozzájuk fordulóknak megtalálni a számukra releváns információkat, ezzel is növelve egészségügyi műveltségüket. A könyvtárak szolgáltatásaikkal fejleszthetik az egészségtudatos magatartást, mert a minőségi információk könnyítik a jobb egészségügyi döntések meghozatalát, a prevenció népszerűsítésével egy egészségesebb közösség kialakítását, utat mutatva az egészséges öregedés felé vezető úton.

(forrás: <https://ilovelibraries.org>)

fotó: congerdesign, Pixnio

Olvasással a mentális egészségért

A *Mentális Egészség Világszövetség* 1992-ben hívta életre a tudatos élet, a felvilágosítás, a mentális egészség fontosságát hangsúlyozva a lelki egészség világnapját, melyet immár harminc éve október 10-én ünneplünk. Mentális jóllétünk egyik fontos pillére az olvasás, melynek számos egészségügyi előnyét élvezhetik a rendszeresen olvasók. A pozitív hatások között említendő a stressz érezhető csökkentése, a depresszió enyhítése, a memória javulása, az empátiás készség növekedése. Ismereteink olvasással történő bővítése nyi-

tottabbá tesz minket a világban zajló folyamatok megértésére és elfogadására. Bár mindezek a – DR. DAVID LEWIS kutatása által feltárt – jótékony hatások a szépirodalom olvasására vonatkoznak, ránk, az orvosi szakirodalom súlyával terhelten épp úgy, vagy talán még inkább érvényesek. Dr. Lewis kutatásáról a <https://mhfaengland.org/mhfa-centre/blog/reading-good-mental-health/> linken olvashatunk további részleteket – felkínált magyar nyelvű fordítással is.

(forrás: fszek.hu)

220 éves az Országos Széchényi Könyvtár

Minden könyvtáros számára fontos évszáma a szakmatörténetnek 1802, hiszen ekkor adományozta SZÉCHÉNYI FERENC saját értékes könyvgyűjteményét a nemzetnek, ezzel teremtve meg mai nemzeti könyvtárunk alapját. Az OSZK tehát 1802. november 25-ével indítja történetét, és 2022 novemberében a 220 éves jubileum több igényes tudományos rendezvény és állandó kiállítás megnyitására apropóját adta.

Az egymást követő eseményekről az Orvosi Könyvtárak szerkesztősége tisztelettel ajánlja Olvasóink figyelmébe az alábbi híradásokat az Országos Széchényi Könyvtár honlapján:

- <https://www.oszk.hu/hirek/220-eves-az-orszagos-szechenyi-konyvtar>,
- <https://www.oszk.hu/rendezvenyek/szerkesztok-es-szerkesztosegek-szazadfordulon>,
- <https://www.oszk.hu/rendezvenyek/kultura-tudomany-innovacio-220-eve-nemzet-szolgaltaban>,
- <https://www.oszk.hu/hirek/2022-november-24-en-megnyilt-az-esszencia-cimu-also-allando-kiallitasunk>,
- <https://www.oszk.hu/esszencia-allando-kiallitas>

(forrás: [oszk.hu](https://www.oszk.hu))

Világnapok

- október 1. Mellrák elleni küzdelem világnapja
- október 2. Sztómások világnapja
- október 6. Hospice és palliatív ellátás világnapja
- október 10. Lelki egészség világnapja
- október 15. A fehér bot nemzetközi napja
- október 20. Csontritkulás világnapja
- november 8. Nemzetközi radiológiai nap
- november 14. Cukorbetegség világnapja
- november 17. Koraszülöttek világnapja
- december 1. AIDS elleni világnap
- december 3. Fogyatékos emberek világnapja

Az év során számos, egészséggel, illetve egyes betegségekkel kapcsolatos világnap kerül megrendezésre. Céljuk, hogy fókuszba állítsák az egészséget mint legnagyobb értéket, valamint felhívják a figyelmet a különféle betegségekkel terhelt embertársaink segítésére, megértésére, elfogadására és empátiára, odafigyelésre késztesse. A világnapok jelentősége abban áll, hogy érzékenyítik a társadalmat a fogyatékkal élők iránt, ezzel is segítve mindennapjaikat.

Kiadványunk éves periodicitásának utolsó negyedére is jut néhány ilyen neves nap, szám szerint tizenegy, plusz két teljes

hónap, amikor célzottan egy-egy konkrét egészségügyi témával kapcsolatos rendezvényekkel hangsúlyozzák annak fontosságát (október: a látás hónapja, november: fogászati hónap). Ha csak fellapozzuk a naptárban az utolsó negyedév egészségügyi témákkal kapcsolatos világnapjait, talán megértjük, mennyi dolgunk van – egyéni és társadalmi szinten –, hogy fogyatékkal vagy egészségi problémákkal, betegségekkel élő embertársainknak is élhető világot kínáljunk.

100 éves a magyar dietetikusképzés

Egészségünk megőrzésében, valamint helyreállításában döntő szerepe van az egészséges táplálkozásnak – ezt a régiek, leginkább a „füvesasszonyok” ösztönösen, illetve generációk során felhalmozott gyakorlati tapasztalatuk alapján tudták. Az egészségügyi szakdolgozók immáron modern, tudományosan megalapozott képzésében a táplálkozástudományi szakterület 100 esztendeje, 1922-ben jelent meg. Ekkor indult meg Soós ALADÁR PROFESSZOR irányításával a *diétásnének* első kurzusa a Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi fakultásán. A táplálkozástudományi szakemberképzés történetéről részletesebben olvashatunk a Magyar Dietetikusok Országos Szövetsége honlapján:

<https://mdosz.hu/hun/wp-content/uploads/2022/06/mdosz-taplalkozasi-akademia-hirlevel-2022-06-100-eves-a-dietetikus-kepzes.pdf>

kép: wildpixel (Getty Images via canva.com)

Schrettinger 250

Szerzetes – lázadó – könyvtáros. Ez a címe az idén 250 éve született MARTIN SCHRETTINGER tevékenységét bemutató virtuális kiállításnak, amely a müncheni székhelyű bajor nemzeti könyvtár honlapján tekinthető meg.

Martin Schrettinger (1772–1851) bencés szerzetes, bibliothecarius testvér, illetve a bajor udvari könyvtár könyvtárosa volt, akit nemes egyszerűséggel „a könyvtártudomány atyjának” is nevezhetünk. Ő volt az első kollégánk, aki 1808 és 1829 között több kötetben megjelent kolosszális művében (*Versuch eines vollständigen Lehrbuchs der Bibliothek-Wissenschaft*. München: im Verlage des Verfassers; 1808–1829) először nevezte a könyvtári ismereteket önálló tudománynak. Kijelentése és nézetei hátterében a könyvtári ismeretek korabeli két megközelítésének egymáshoz való viszonyában bekövetkezett változás figyelhető meg: az előfeltétel a *literátorság*, a könyvtáros-tudós, vagyis inkább tudós és mellesleg könyvtáros életforma, a tudós könyvtáros pedig az, aki a jelentős mennyiségű könyvből rendezett könyvtárat tud szervezni, illetve azt szakszerűen működtetni képes. Ez a

© BSB / Image Archive

könyvtáros hivatás célja, ennek elméleti alapja a könyvtártudomány.

Az OK szerkesztősége tisztelettel ajánlja e jeles személyiség pályafutását bemutató kiállítást, amely angol és német változatban is elérhető a *Bayerische Staatsbibliothek* honlapján: <https://www.bsb-muenchen.de/va/ausstellungen/moench-rebell-bibliothekar/>, de a Google-ban a „Schrettinger 250” keresőkifejezéssel számos további német város, könyvtár és intézmény megemlékezéséről is olvashatunk híreket.

Orvosi-élettani Nobel-díj, 2022

A Nobel-díjat 1901 óta adják át a svéd kémikus és feltaláló ALFRED NOBEL végrendelete szerint – ma már hat tudományág jeles képviselőinek. A rangos elismerést (és a vele járó, jelenleg kilencmillió svéd koronát) 2022-ben orvosi-élettani kategóriában SVANTE PÄÄBONAK, a lipcsei Max Planck Evolúciós Antropológiai Intézet kutatójának ítélték oda „az emberek kihalt elődeinek genomjával és az emberi evolúcióval kapcsolatos felfedezéseikért”.

A svéd genetikusnak sikerült szekvenálnia a mai ember kihalt rokona, a neandervölgyi ember genomját, melyet több évtizedes kutatómunka előzött meg. A kutató nevéhez egy további hatalmas felfedezés is fűződik, ugyanis 2008-ban sikerült egy szibériai barlangban talált ujjcsont töredékből egy másik rokonunk, a gyenyiszovai ember genetikai térképét is meghatározni. Kutatásaival Svante Pääbo egy új tudományág, a paleogenomika megalapítója is, melynek jelentősége nem csak abban áll, hogy feltárul előttünk az eddig megismert

© Nobel Prize Outreach. Photo: A. Mahmoud

emberfélék keveredése DNS-állományuk biokémiai módszerekkel történő meghatározása révén, hanem – ami a ma ember számára még fontosabb lehet – megismerhető kihalt rokonaink génszekvenciáinak hatása napjaink emberére. Érdekes, hogy az észti származású édesanyja nevét viselő Svante Pääbo édesapja, SUNE BERGSTRÖM svéd biokémikus a prosztaglandinok izolálásáért és szerkezetük felderítéséért végzett kutatásait negyven évvel ezelőtt, 1982-ben szintén Nobel-díjjal ismerték el.

(forrás: qubit.hu)

Jelenléti oktatás a SZIKLA Integrált Könyvtári Rendszert használó könyvtárak képviselőinek

A NetLib Kft. egy-egy átfogó tanfolyamot tartott a Feldolgozás és a Tájékoztatás témákban október 18–19-én Budapesten, a Soter-Line Oktatási Központban, jól felszerelt oktatási teremben: mindenkinek saját számítógépe volt és kivetítőn lehetett követni az előadót, SZILÁGYI LORÁND ügyvezetőt. Segítője SCHWARCZENBERGER ÁGNES volt. A közel 30 résztvevő közül mindössze egy szakkönyvtáros (Kovács Beatrix, Országos Egészségügyi Szakkönyvtár) vett részt, a többiek közkönyvtárakból érkeztek.

A feldolgozás témában a kollégák átnevezték az egyszerű és mélyleíró adatrögzítést, a többlépcsős leírást, az analitikák, annotációk felvitelét, a rekord-

kapcsolatokat, tartalmi feltárást (tárgyszavazás, tezauszok), a multimédiás csatolmányok rögzítését, módosítást (egyéni és csoportos), selejteztést, törlést, leltárkönyvek (adminisztráció) kezelését és a revíziót.

A tájékoztatás témában a keresőrendszerek bemutatása, a halmazműveletes keresés gyakorlása, megjelenítő nézetei, az OPAC és OPAC+, a konfiguráció használata fért bele az adott időkeretbe.

A kölcsönzés modulban a paraméterezés, az olvasószolgálati tevékenység elemeinek gyakorlása, az értesítő rendszer elemei bemutatása, GDPR tudnivalók és a használati és forgási statisztikák megismerése volt a téma.

A további kurzusokat a cég a honlapján hirdeti:

<http://www.szikla.net/tanfolyamok>

(K.B.)